

Apunts

Suficiència 1 · Unitat 3
"Herois i heroïnes de cada dia"

parla · CAT

Índex

Presentació	1
Descriure les característiques d'una persona	2
Redactar una biografia	5
Presentar una persona per mitjà d'una intervenció oral	10
Contingut fonètic i ortogràfic	13

Presentació

A continuació trobaràs uns apunts dels continguts treballats en aquesta unitat. T'ajudaran a dur a terme les accions següents:

Objectius

- Descriure les característiques d'una persona.
  - Redactar una biografia.
  - Presentar una persona per mitjà d'una intervenció oral.
-

1. Descriure les característiques d'una persona

Contingut

- La descripció de persones.
  - Vocabulari.
-

1. Descriure les característiques d'una persona

La descripció de persones

(bloc 1, activitats 4, 5, 6, 8, 9, 13 i 14)

La descripció és una tipologia textual que explica com són les coses, les persones i els objectes.

En el cas de la descripció de persones, hi ha una sèrie de recursos habituals.

predomini de verbs atributius

Els verbs atributius, com *ser*, *estar* i *semblar*, expressen qualitats o estats de la persona que es descriu:

- El Josep és vidu.
- La Pepita sempre està més contenta que un gínjol.

presència de complements del nom

En una descripció, parlem de les característiques de la persona a la qual ens referim. Per afegir aquesta mena d'informació, fem servir complements del nom, com adjectius, oracions subordinades adjectives i sintagmes preposicionals:

- El Ferran és una mica **tímid**, però molt **trempat**.
- La Pepita és una persona **que xerra sense parar**.
- El Josep és un home **de valor**.

Hi ha dos tipus d'oracions subordinades adjectives: les especificatives i les explicatives. Les oracions especificatives distingeixen l'antecedent d'uns altres de la mateixa categoria.

- Per mi, el millor candidat per al concurs és el veí **que viu al tercer segona**. (= De tots els veïns, el que em sembla millor candidat és el que viu al tercer segona.)

Les oracions explicatives, en canvi, afegixen informació sobre l'antecedent al qual fan referència. En la llengua escrita, aquestes oracions van entre comes o, si van al final de l'oració, després de coma. En la llengua parlada, aquestes oracions van entre dues pauses. En les seqüències descriptives, les oracions explicatives són més habituals que no les especificatives.

- El meu veí, **que viu al tercer segona**, és el millor candidat per al concurs.

presència de comparacions i metàfores

Les comparacions i les metàfores són útils per il·lustrar les qualitats que es volen destacar en una descripció:

- El Josep és **fort com una roca**.
- L'Abdel és **un volcà** en la intimitat.

1. Descriure les característiques d'una persona

Vocabulari

(bloc 1, activitats 7, 10, 11, 13 i 14)

Adjectius:

arrogant; audaç; aventurer, aventurera; brusc, brusca; constant; egocèntric, egocèntrica; erudit, erudita; ferm, ferma; fidel; generós, generosa; hàbil; honest, honesta; humil; impetuós, impetuosa; lluitador, lluitadora; modest, modesta; pacient; reflexiu, reflexiva; seductor, seductora i superb, superba.

Locucions:

estar sa, sana com un all; semblar una ànima en pena; ser avorrit, avorrida com una ostra; ser beneit, beneita com una espardenya; ser delicat, delicada com un lliri; ser esquerp, esquerpa com una ortiga; ser fred, freda com el glaç; ser inquiet, inquieta com el cul d'en Jaumet; ser l'ànima de la festa; ser pobre, pobra com una rata; ser prim, prima com un fideu; ser ràpid, ràpida com un llamp; ser un corcó; ser un gat vell; ser un llibre obert i ser una mosqueta morta.

---

2. Redactar una biografia

Contingut

- El relat biogràfic.
  - Reconèixer les relacions de temps i d'aspecte verbals.
  - L'ús del discurs directe i del discurs indirecte com a recursos estilístics en relats biogràfics.
  - L'ús dels guions i de les cometes en el discurs directe.
  - Valorar i millorar la producció d'un text narratiu.
-

2. Redactar una biografia

El relat biogràfic
(bloc 2, activitats 2, 4, 5 i 6)

Una biografia és el relat de la vida d'una persona. Les biografies se solen estructurar linealment, seguint l'ordre cronològic. Així, la biografia d'un personatge històric acostuma a començar amb el seu naixement i a acabar amb la seva mort.

Les biografies tenen alguns trets característics, però també s'hi poden emprar recursos que serveixen per personalitzar el relat i per adaptar-lo a un objectiu determinat.

característiques dels relats biogràfics

El temps verbal que predomina en els relats biogràfics és el passat. Tot i així, de vegades hi apareixen altres temps que actuen com a recursos estilístics. És el cas del present amb valor de passat, que s'empra per donar expressivitat al text i per apropar-lo a la realitat del receptor:

- L'any 1891, les societats de curses **confien** a Josep Oller l'organització oficial dels jocs d'apostes als hipòdroms.
- Els beneficis obtinguts amb aquesta tasca li **permeten** inaugurar un nou parc d'atraccions.

L'ús del condicional permet anticipar esdeveniments que han tingut lloc després de l'acció que es narra i crear, així, expectatives en el públic:

- El Moulin Rouge **seria**, ben aviat, el saló de ball més conegut de Montmartre.
- El nou local **esdevindria** una cèlebre sala de festes que, avui dia, encara existeix.

Altres elements característics dels relats biogràfics són els indicadors d'espai i de temps, que serveixen per situar els esdeveniments que es narren.

recursos per marcar la implicació de l'emissor en els relats biogràfics

morfologia Un dels recursos que serveixen per marcar la presència de l'emissor en els relats biogràfics és l'ús d'adjectius qualificatius, que permet incloure en el text valoracions subjectives sobre persones o esdeveniments:

- Josep Oller va tenir la **genial** idea d'incorporar a la façana de l'edifici la rèplica d'un molí vermell.
- Era un empresari **compulsiu**.

L'ús de les formes verbals també permet indicar graus de distanciament diferents de l'emissor pel que fa al text. La tercera persona representa el grau màxim de distanciament, mentre que la presència de verbs i pronoms en primera o en segona persona implica, respectivament, l'emissor i el receptor en el relat:

- Aquell local encara existeix, i potser fins i tot **l'heu visitat**.
- **Jo no podia** entendre que la Teresa s'hagués enamorat d'un babau com l'Andreu.

2. Redactar una biografia

El relat biogràfic

(bloc 2, activitats 2, 3 i 4)

lèxic	<p>L'ús de paraules i d'expressions pròpies del registre col·loquial contribueix a apropar la narració a la realitat més immediata de les persones que la llegiran:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Enguany, encara ronden el Moulin Rouge macarres i putes. · Fa 53 anys, Maria Canals es va treure de la màniga una iniciativa que gaudiria d'un èxit notable. <p>Així mateix, les frases fetes i els refranys aporten expressivitat al text:</p> <ul style="list-style-type: none"> · La Pepita tenia deu anys a cada cama quan va obrir el negoci. · Quan tenia 60 anys, la Cisqueta es va fer addicta al joc. Ja ho veieu: l'enteniment i l'edat no vénen tot d'un plegat!
estil	<p>Un altre recurs que mostra la intervenció de l'emissor en el relat és l'alteració de l'ordre cronològic dels esdeveniments, que permet destacar els fets que el narrador considera més rellevants.</p> <p>L'ús del discurs directe és un recurs estilístic que dona vivesa i expressivitat a la narració:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Un dia, la Lali es va trobar al mercat amb l'Antònia, una antiga companya de classe molt tafanera. —Perdona, ets la Lali, oi? —Sí, sí... I vostè? Ai... Ostres, Antònia! Quant de temps! —I tant! Quina alegria veure't després de tants anys! Em pensava que ja no vivies a Masquefa... <p>La narració d'anècdotes o de fets curiosos està destinada a suscitar la curiositat i l'empatia del públic, alhora que dona un caire personal al relat:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Durant una estada a Bilbao, Josep Oller va descobrir que, a les baralles de galls, la gent es barallava més que els animals. · Si visiteu el local de la Pepita quan no hi hagi gaires clients, potser us convidarà a un cafè i us explicarà tres o quatre anècdotes divertides.

2. Redactar una biografia

Reconèixer les relacions de temps i d'aspecte verbals (bloc 2, activitat 3)

El sistema verbal, a més de permetre situar els fets en un pla temporal que pren com a referència el moment actual (avui, ara), també pot orientar aquests fets cap a un temps de referència establert en el context del discurs.

Així, quan fem servir el futur, per exemple, situem una acció en un moment posterior a l'actual. En canvi, si fem servir el futur perfet, prenem com a referència un temps que es pot entendre a partir del context i que pot remetre, posem per cas, a demà, la setmana que ve, etc.

Igualment, doncs, a l'hora de relatar fets del passat, no només es fan servir temps absoluts que s'orienten cap a un moment anterior al present, com el passat simple o el perifràstic, sinó que n'apareixen d'altres, com ara el plusquamperfet d'indicatiu o el condicional, que remetent a un temps relatiu i contribueixen, juntament amb elements com els pronoms o els connectors, a cohesionar el text.

temps absolut (pren com a referència el moment de l'acte parla)	temps relatiu (pren com a referència un moment establert en el discurs)
Marxarem cap al vespre.	Em van dir que marxarien cap al vespre.

A banda del temps, el sistema verbal disposa d'una altra categoria, anomenada *aspecte*, que permet a l'emissor mostrar de maneres diferents el grau de realització del fenomen que indica el verb. Així, l'aspecte pot presentar fets en curs, encara no acabats en un moment del passat, o fets complets, acabats en un moment del passat:

fets en curs	fets complets
El 1984 vivia a Milà.	El 1984 vaig viure a Milà.

Els temps de l'indicatiu que es poden classificar segons l'aspecte són aquests:

aspecte imperfectiu (fets en curs)	aspecte perfectiu (fets complets)
present (<i>treballa</i>)	perfet (<i>ha treballat</i>)
imperfet (<i>treballava</i>)	passat simple (<i>va treballar</i>)
	plusquamperfet (<i>havia treballat</i>)
	futur perfet (<i>haurà treballat</i>)

2. Redactar una biografia

L'ús del discurs directe i del discurs indirecte com a recursos estilístics en relats biogràfics (bloc 2, activitat 9)

Per transmetre les paraules que diu o ha dit algú, podem repetir-les exactament (discurs directe) o bé adaptar-les al moment i al lloc en què parlem (discurs indirecte):

discurs directe	discurs indirecte
Miquel: Avui he presentat el meu candidat per a "Herois i heroïnes de cada dia".	· En Miquel em va dir que aquell dia havia presentat el seu candidat per a "Herois i heroïnes de cada dia".

A més de *dir*, per transmetre les paraules d'un altre, fem servir altres verbs (els verbs de llengua), que fan referència a les accions que fem en parlar (*preguntar, respondre, explicar, queixar-se*, etc.).

Quan reproduïm les paraules d'algú altre, hem de tenir en compte que canvia la persona; per tant, canvien els pronoms i les formes del verb:

Josepa: He pensat de fer-me voluntària de l'Associació d'ajuda a la gent gran. Vols apuntar-t'hi amb mi?

· La Josepa m'ha explicat que **ha pensat** de fer-se voluntària de l'Associació d'ajuda a la gent gran i m'ha preguntat si **m'hi vull** apuntar amb **ella**.

L'ús dels guions i de les cometes en el discurs directe (bloc 2, activitats 8 i 9)

En els diàlegs que apareixen dins dels textos narratius es fa servir el guió per obrir les intervencions de cada personatge i també per marcar els incisos del narrador.

En general, les intervencions dels personatges s'obren amb un guió i es poden tancar amb un punt, amb un signe d'interrogació o d'exclamació, o amb punts suspensius. Cada intervenció forma un paràgraf.

—M'agraden molt els animals.
—Puc passar?
—Oi tant que sí!
—Em va dir que no ho sabia del cert...

Les intervencions del narrador poden anar abans, al mig o després de les dels personatges.

Quan van abans, acaben en dos punts.

· L'Elena li va preguntar:
—I per què creus que la gent abandona els animals?

Quan van al mig, com que són incisos, s'escriuen entre guions.

—Sí —va afirmar la Lluïsa—, sobretot, gats i gossos. Són la meva família!

Quan van al final, s'introdueixen amb guió i acaben en punt final.

2. Redactar una biografia

—Bon dia, Lluïsa! Puc passar? —va cridar l'Elena, tot entrant.

Les intervencions dels personatges també es poden escriure entre cometes. En aquest cas, la veu del narrador va abans de la del personatge i acaba en dos punts. Tot seguit, sense fer-hi punt i a part, s'introdueix la intervenció del personatge.

· L'Elena, entrant per la porta, va cridar: "Bon dia, Lluïsa! Puc passar?"

Les cometes també són útils per indicar que hi ha una intervenció dins d'una altra:

—I per què no volien tenir animals a casa els teus pares?

—El meu pare sempre em deia: "Un animal de companyia és un membre més de la família i també demana atenció. I ara mateix cap de nosaltres podria estar prou per ell!"

Valorar i millorar la producció d'un text narratiu

(bloc 2, activitats 10 i 11)

Hi ha una sèrie d'aspectes que cal tenir en compte per valorar i millorar la producció d'un text narratiu:

- El registre és adequat a la situació comunicativa?
  - El text és adequat a l'objectiu per al qual s'ha elaborat?
  - Tota la informació que conté el text és rellevant?
  - Els fets estan ordenats de manera coherent?
  - El text conté recursos per suscitar l'interès del receptor?
-

3. Presentar una persona per mitjà d'una intervenció oral

Contingut

- L'ús del guió com a suport d'una intervenció oral.
  - Vocabulari.
-

3. Presentar una persona per mitjà d'una intervenció oral

L'ús del guió com a suport d'una intervenció oral

(bloc 2, activitats 14, 15, 19 i 20)

Definició	Un guió és un escrit que recull les idees principals que s'han de desenvolupar en una intervenció oral.
Objectiu	Serveix de referència per a la persona que parla, perquè resumeix els continguts de la intervenció i mostra l'ordre que ha de seguir l'exposició de les idees. Assegura la coherència i la progressió adequada del discurs.
Estructura	<p>El guió està estructurat en tres parts:</p> <p>Introducció: Presenta breument el contingut de l'exposició. Conté recursos que estan destinats a captar l'atenció del públic i a despertar-ne la curiositat, com ara anticipacions, anècdotes o referències personals:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Presentació de la candidata <ul style="list-style-type: none"> • nom • edat • professió • de què la coneixem? • referència a l'anècdota del bitllet de vint euros <p>Cos: Conté els punts que s'han de desenvolupar a l'exposició. Cal que les idees principals i les secundàries estiguin clarament diferenciades i ordenades:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Biografia de la candidata <ul style="list-style-type: none"> • infantesa i joventut • establiment del negoci <ul style="list-style-type: none"> ○ dificultats dels primers anys ○ superació dels problemes inicials • maduresa i vellesa <ul style="list-style-type: none"> ○ la mort del marit ○ l'oposició dels fills ○ la defensa dels comerços de barri

3. Presentar una persona per mitjà d'una intervenció oral

L'ús del guió com a suport d'una intervenció oral

(bloc 2, activitats 14, 15, 19 i 20)

Estructura	<p>Conclusió: Recapitula el que s'ha dit i fa èmfasi en els continguts més rellevants de l'exposició. Conclou el discurs amb la idea que es vol que l'audiència retingui:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Per què es mereix un premi la nostra candidata? <ul style="list-style-type: none"> • exemple de positivitat i de perseverança • tothom es beneficia de la seva presència • fa que la vida dels altres sigui una mica millor
Observacions	<p>El guió ha de contenir només la informació que sigui realment útil per a l'exposició oral.</p> <p>A l'hora d'elaborar-lo, és aconsellable fer servir frases breus i paraules clau. També convé que emprem el nostre propi llenguatge. Aquests elements faciliten la consulta del guió en el moment de la intervenció oral.</p>

Vocabulari

(bloc 2, activitats 16, 17 i 18)

Noms:

constància, fermesa, fidelitat, generositat, honestedat, humilitat, paciència i perseverança.

Locucions:

estar a la ratlla dels 30, 40, 50..., estar en edat avançada, estar en la flor de l'edat, estar en l'edat de la poca-solta, ser de bona edat, ser de mitjana edat, tenir deu anys a cada cama i tenir l'edat de Crist.

4. Contingut fonètic i ortogràfic

Contingut

- Els diftongs decreixents i els diftongs creixents.
  - Els triftongs.
  - La pronunciació de vocals en contacte de mots diferents: hiat, sinalefa i elisió.
  - Vocabulari.
-

4. Contingut fonètic i ortogràfic

Els diftongs decreixents i els diftongs creixents

(bloc de fonètica i d'ortografia, activitats 1, 2 i 4)

Un diftong és una combinació de dues vocals que es pronuncien dins una mateixa síl·laba. En català, sempre que hi ha un diftong, una de les vocals que el forma és una *i* o una *u*.

Segons la posició de la *i* / *u*, els diftongs es classifiquen en decreixents i creixents.

diftongs decreixents		diftongs creixents	
ai (<i>ai-re</i>)	au (<i>au-la</i>)	qua (<i>qua-tre</i>)	gua (<i>ai-gua</i>)
ei (<i>ei-na</i>)	eu (<i>seu-re</i>)	qüe (fre- <i>qüent</i>)	güe (<i>ai-güe-ra</i>)
oi (<i>oi</i>)	iu (<i>viu-re</i>)	qüi (ter-ra- <i>qüi</i>)	güi (pin- <i>güi</i>)
ui (<i>buit</i>)	ou (<i>cou-re</i>)	quo (<i>quo-ta</i>)	guo (pa-rai- <i>guo</i>)
		<i>vocal</i> + <i>i</i> + <i>vocal</i> (no- <i>ia</i>)	
		<i>vocal</i> + <i>u</i> + <i>vocal</i> (mo- <i>uen</i>)	
		<i>i</i> / <i>hi</i> a començament de paraula + <i>vocal</i> (<i>io-de</i> , <i>hie-na</i>)	

Els triftongs

(bloc de fonètica i d'ortografia, activitats 3 i 4)

Un triftong és una combinació de tres vocals: un diftong creixent seguit d'una *i* o una *u*. En aquests casos, les tres vocals es pronuncien en un sol cop de veu.

- adeqüeu
- aguait
- veieu

4. Contingut fonètic i ortogràfic

La pronunciació de vocals en contacte de mots diferents: hiat, sinalefa i elisió

(bloc de fonètica i d'ortografia, activitats 5, 6 i 7)

El contacte vocàlic entre dues paraules que es pronuncien seguides es pot resoldre de tres maneres:

- Pronunciant les dues vocals en dues síl·labes, és a dir, fent un **hiat**. Això passa quan totes dues vocals són tòniques i no són idèntiques:
  - Ja entren.
  - No és gaire freqüent trobar persones com la Conxita.
- Pronunciant les dues vocals en una sola síl·laba, és a dir, fent un **diftong**. Aquest fenomen rep el nom de **sinalefa**. Això succeeix quan una de les dues vocals en contacte és una *i* o una *u* àtones:
  - Demà hi haurà una festa en honor del Josep.
  - Vindré i m'ho explicaràs en persona.
- Sense pronunciar una de les dues vocals; en aquest cas, es produeix una **elisió**. L'elisió té lloc quan les dues vocals sonen igual:
  - Aquell local encara existeix.
  - Ja tenia enllestida la novel·la.

La *a* o la *e* àtona inicial o final d'una paraula també s'acostuma a elidir en contacte amb una vocal tònica final o inicial d'una altra paraula:

- A quina hora comença el programa de Ràdio Freqüència?
- Vine ara!

	hiat	sinalefa	elisió
definició	les dues vocals es pronuncien en síl·labes diferents	les dues vocals es pronuncien a la mateixa síl·laba	es pronuncia una única vocal
exemples	Ja entren.	Hi haurà una festa.	A quina hora

4. Contingut fonètic i ortogràfic

Vocabulari

(bloc de fonètica i d'ortografia, activitats 8 i 9)

Noms:

feina, nombre i número.

Verbs:

contar, comptar i dependre.

Adjectius:

dependent; famós, famosa i mateix, mateixa.

Preposicions:

arran.
